

Josep PERARNAU I ESPELT

LA BUTLLA DE GREGORI XI RELATIVA
A L'ESCRITORA CATALANA, SOR RAMONETA OLLER

La curta butlla de Gregori XI (1370-1378) ens permet de completar amb una pinzellada molt interessant la vida interna del monestir de predicadores de Barcelona entorn del 1370, quan, abandonat el primitiu emplaçament prop les Drassanes, la comunitat havia trobat aixopluc en el Raval de la ciutat, a l'interior dels Murs nous prop l'hospital d'En Colom, no lluny del monestir del Carme.¹ D'aquell grup, la butlla en destaca una monja, Ramoneta Oller, la qual hauria rebut de l'infant fra Pere d'Aragó² i d'altres persones uns quants (nonnullos) llibres de tema teològic; les lectures i la vida espiritual de sor Ramoneta havien donat, entre d'altres fruits, la composició d'alguns llibres de devoció escrits en llengua vulgar.

L'inquisidor Nicolau Eimeric hi intervingué, incautant-se d'uns i d'altres; però, igual com en tantes altres ocasions, havia traspassat els límits d'allò que es podia permetre; la notícia del fet arribà a Gregori XI, el qual, tot i que en general se li mostrava favorable, li manà de restituir a sor Ramoneta els llibres que li havia prestat fra Pere o d'altres persones i li manà de notificar-li si havia trobat en els esmentats escrits de devoció quelcom de contrari a la veritat de la fe. Alhora escrivia al bisbe de Barcelona —aleshores ho era Pere de Planella (1371-1385)— en relació al mateix afer, però aquest darrer escrit m'és desconegut.

Fra Pere d'Aragó havia estat encarregat per la seva germana, la infanta Maria, fundadora i primera prioressa del monestir de sant Pere Màrtir, de determinar el lloc d'emplaçament de l'edifici i el relatiu als sufragis a favor de llurs pares el rei Jaume II i la reina Blanca, quan encara era comte de

1. Sobre les vicissituds fundacionals d'aquell monestir, vegeu Antonio Paulí Meléndez, *El real monasterio de Nuestra Señora de Monte-Sión de Barcelona*, Barcelona 1952, 20-29; a la pàg. 35 la notícia sobre el fet de trobar-se sots el títol de Sant Pere Màrtir, que encara conserva en la butlla de Martí V, datada a Roma el 26 d'octubre de 1421, *ibid.* 140-142.

2. Tot i fer referència a un franciscà, aquesta butlla no ha estat recollida ni registrada en el volum VI del *Bullarium Franciscanum*.

Ribagorça i de les Muntanyes de Prades. Ara sabem que l'atenció de fra Pere envers la comunitat de sant Pere Màrtir no s'havia limitat als aspectes materials i que alguna de les monges, tot i pertànyer a l'orde dominicà, estava vinculada als corrents espiritualistes personificats per l'antic infant, fins al punt de suscitar, de forma més aviat perillosa, l'atenció de l'inquisidor.

Sembla que fins ara era desconegut el fet que una monja barcelonina, de nom Ramoneta Oller, fos autora de tractats de tema espiritual o de devoció; m'és, doncs, impossible d'afirmar si s'ha conservat cap de les esmentades peces; esperem que algú tingui la sort de trobar-ne alguna, tant de bo totes; si tal sort no arribés, sabríem l'existència de tals llibres i podríem afegir una nova pinzellada al quadre de les barcelonines de la segona meitat del segle XIV.

1372 setembre 12. Vilanova d'Avinyó

Arxiu Vaticà, Reg. Vat. 269, f. 81^r

Gregori XI comunica a Nicolau Eimeric que escriu al bisbe de Barcelona, Pere de Planella, sobre l'afer de sor Ramoneta Oller i li mana que restitueixi a la monja esmentada els llibres que té de l'infant Pere d'Aragó o d'altres i que l'informi en cas que en els llibres escrits per ella hi hagués quelcom contra la veritat de la fe.

Dilecto filio Nicolao, ordinis fratrum predicatorum professori, in sacra Theologia magistro ac in Regno Aragonie heretice pravitatis inquisitori, salutem etc. Super negocio dilecte in Christo filie Ramonecte Olere, monialis monasterii sancti Petri Martiris, Barchinonensis, ordinis sancti Augustini sub cura fratrum predicatorum vivencium, scribimus venerabili fratri nostro, [...] Episcopo Barchinonensi, secundum tenorem presentibus interclusum. Cum autem, prout audivimus, nonnullos libros sacre Theologie, qui non ad eam, sed ad dilectum filium Petrum de Aragonia, ordinis fratrum minorum professorem, seu ad alios asseruntur spectare, abstulisse dicaris, volumus et tibi mandamus quod ipsos libros sive ad usum eiusdem monialis sive ad alios pertineant, sibi restituas indilate. Et quia fertur quod ipsa monialis, causa devotionis, aliquos libros composuit in vulgari, volumus quod si in eis repperisti aliquid scriptum esse contra fidei veritatem, illud nobis notificare procures. Datum apud Villamnovam, Avinionensis diocesis, 17 idus septembris anno tertio.